

# Motivacija maturanata za odlazak na Erasmus+ studijski boravak

---

**Strahija, Ana**

**Master's thesis / Diplomski rad**

**2022**

*Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:* **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

*Permanent link / Trajna poveznica:* <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:901699>

*Rights / Prava:* [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

*Download date / Datum preuzimanja:* **2023-01-31**



*Repository / Repozitorij:*

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences](#)



Sveučilište u Zagrebu  
Filozofski fakultet  
Odsjek za psihologiju

**MOTIVACIJA MATURANATA ZA ODLAZAK NA ERASMUS+ STUDIJSKI  
BORAVAK**

Diplomski rad

Ana Strahija

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Nina Pavlin-Bernardić

Zagreb, 2022.

## IZJAVA

Pod punom moralnom odgovornošću izjavljujem da sam ovaj rad izradila samostalno te da u njemu nema kopiranih, prepisanih ili preuzetih dijelova teksta tuđih radova koji nisu propisno označeni kao citati s navedenim izvorom iz kojeg su preneseni.

U Zagrebu, 05. 09. 2022.

Ana Strahija

## ZAHVALA

*Zahvaljujem mentorici izv. prof. dr. sc. Nini Pavlin-Bernardić na stručnom vodstvu, korisnim savjetima i iskrenoj podršci tijekom provedbe istraživanja i pisanja diplomskog rada. Hvala i svim profesorima na Filozofskom fakultetu koji su nas kroz godine studiranja usmjeravali i primjerom pokazivali što znači biti dobar psiholog.*

*Hvala kolegama, novoj grupici i novim počecima te prijateljima koji su godine studiranja učinili zabavnijima i zanimljivijima. Hvala i mojoj obitelji koja je uvijek vjerovala u mene, bratu Ivanu koji je uvijek bio spreman pomoći i baki Ljubici koja bi sad sigurno bila najponosnija.*

*Hvala i svima koji su omogućili moj odlazak na Erasmus+ studijski boravak te svima koji su ga učinili nezaboravnim iskustvom. Iako obranom ovog diplomskog rada službeno završava jedno poglavlje mog života, nadam se da ćete svi ostati i u sljedećem.*

## Sadržaj

<b>Uvod</b> .....	1
<i>Studentska mobilnost i Erasmus+</i> .....	1
<i>Statistički pokazatelji uspješnosti Erasmus+ programa</i> .....	3
<i>Motivacija studenata za odlazak na internacionalnu mobilnost</i> .....	3
<i>Motivacija za odlazak na Erasmus+ studijski boravak</i> .....	5
<i>Povezanost osobina studenata i namjere odlaska na Erasmus+ studijski boravak</i> .....	8
<i>Motivacijska uvjerenja samoreguliranog učenja i akademskog postignuća</i> .....	8
<b>Cilj</b> .....	10
<b>Problemi</b> .....	10
<b>Metoda</b> .....	11
<i>Sudionici</i> .....	11
<i>Mjerni instrumenti</i> .....	11
<i>Postupak</i> .....	14
<b>Rezultati</b> .....	14
<b>Rasprava</b> .....	21
<b>Zaključak</b> .....	28
<b>Literatura</b> .....	30
<b>Prilog A</b> .....	34

## Motivacija maturanata za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak

### High school graduates' motivation to participate in *Erasmus+* study period abroad

Ana Strahija

**SAŽETAK:** *Erasmus+* studijski boravak međunarodna je razmjena u kojoj studenti odlaze studirati na jedno od stranih sveučilišta pri čemu ostaju upisani na svoj matični fakultet. Cilj istraživanja bio je ispitati upoznatost i odrednice motivacije maturanata za odlazak na studijski boravak te utvrditi koje su karakteristike učenika povezane s njihovom namjerom odlaska. Online upitnik ispunilo je 517 srednjoškolaca, a sastojao se od dijela o upoznatosti i namjeri odlaska na studijski boravak, skale multidimenzionalne motivacije za odlazak na studij u inozemstvo (MMSAS) Aresija i suradnika (2017), skale akademske samoeфикаsnosti i ciljnih orijentacija (Lončarić, 2014) te dijela o pokazateljima socioekonomskog statusa i školskog uspjeha. Rezultati upućuju na djelomičnu upoznatost učenika sa studijskim boravkom i važnost svih čimbenika motivacije za odlazak. Više od 50% sudionika u istraživanju namjerava otići na studijski boravak. Namjera odlaska pozitivno je povezana s obrazovnim statusom oca, čestinom inozemnih putovanja, prosjekom ocjena te procjenom znanja i mogućnosti komunikacije na engleskom jeziku, samoprocjenom akademske samoeфикаsnosti i ciljem približavanja učenju te sa svim čimbenicima multidimenzionalne skale motivacije za studij u inozemstvu, a negativno s ciljem izbjegavanja rada. Regresijskim modelom objašnjeno je 36% varijance namjere odlaska na studijski boravak, a prediktori koji statistički značajno pridonose objašnjenju su: poznavanje engleskog jezika i akademska samoeфикаsnost, motivacija za poboljšanjem stranog jezika, kroskulturalni interes i odmak od domaćeg okruženja. Buduća istraživanja trebala bi se usmjeriti na ostale varijable koje pridonose objašnjenju namjere odlaska.

**Ključne riječi:** maturanti, motivacija, *Erasmus+* studijski boravak, akademska samoeфикаsnost, ciljevi postignuća

**ABSTRACT:** *Erasmus+* study period abroad is an international exchange in which students study at one of the foreign universities while remaining enrolled at their home university. The aim was to examine the familiarity and determinants of motivation of high school graduates to study abroad and determine which student characteristics are related to their intention for participation. Online questionnaire, completed by 517 high school students, consisted of a section on familiarity and intention to go on study period abroad, a Multidimensional Motivations to Study Abroad Scale (MMSAS) by Aresi et al. (2017), Scale of Academic Self-Efficacy and Scale of Achievement Goals (Lončarić, 2014) and section on indicators of socioeconomic status and school achievement. Results indicate that students are partially acquainted with the study period abroad and the importance of all motivational factors. More than 50% of participants declared that they intend to go on study period abroad. The intention to participate is positively correlated to father's educational status, frequency of going abroad, grade point average, evaluation of knowledge and communication skills in English, academic self-efficacy, approaching learning goal and to all factors of MMSAS and negatively related to the avoidance of work goal. The regression model explained 36% of the variance of the intention to participate in study period abroad. Statistically significant predictors that contribute to the explanation are level of English language proficiency, academic self-efficacy, motivation to learn or improve foreign language skills, cross-cultural interest and getting away from home environment. Future research should focus on other variables that contribute to explaining the intention to participate in study period abroad.

**Key words:** high school graduates, motivation, *Erasmus+* study period abroad, academic self-efficacy, achievement goals

## Uvod

### *Studentska mobilnost i Erasmus+*

Studentska internacionalna mobilnost odnosno prelazak nacionalnih granica sa svrhom ili u kontekstu studija (Kelo, Teichler, i Wächter, 2006) jedna je od važnih sastavnica akademskog uspjeha mladih u suvremenom svijetu. Vertikalna mobilnost odnosi se na onu između manje razvijenih dijelova svijeta i naprednijih obrazovnih sustava dok se horizontalna odvija između jednako razvijenih obrazovnih sustava (Teichler, 2009). Diplomatska mobilnost odnosi se na provođenje cijele razine studija u inozemstvu te se još naziva i dugoročna mobilnost dok se kreditna ili kratkoročna mobilnost odnosi na provođenje samo dijela studija u inozemstvu (primjerice jedan semestar ili godinu dana) dok student ostaje upisan te završava studij u svojoj matičnoj zemlji (Grabher, Wejwar, Unger i Terzieva, 2014). Mobilnost se može razlikovati i prema smjeru u kojem se odvija, te se tako unutarinja mobilnost odnosi na studente koji dolaze u određenu državu ili sveučilište dok se vanjska odnosi na one koji iz nje odlaze (Breznik i Skrbinjek, 2019). Razne organizacije i brojni programi nude mogućnost subvencionirane internacionalne mobilnosti, a najpoznatiji program u Hrvatskoj i Europskoj uniji općenito jest *Erasmus*. *Erasmus (European Community Action Scheme for the Mobility of University Students)* program osnovan je 1987. godine između 11 europskih zemalja, a danas uključuje sveukupno 33 programske zemlje i brojne partnerske zemlje (European Commission, 2021). Pozitivne učinke *Erasmus* programa istaknula je i trenutna predsjednica Europske Komisije, Ursula von der Leyen: "*Erasmus* je jedan od najvećih sjedinjujućih postignuća u povijesti Europske unije" (Twitter, 2020).

Od 1987. do danas *Erasmus* program prošao je kroz više faza razvoja koje su pokrivala različite aktivnosti. Prvi *Erasmus+* program započeo je 2014. godine te je tad zamijenio sedam nezavisnih programa iz prošle faze: Program za cjeloživotno učenje (s potprogramima Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius i Grundtvig), Mladi na djelu, te programe međunarodne suradnje (Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink i Program suradnje s industrijaliziranim državama i teritorijima) (AMPEU, 2021). 2021. godine počinje nova faza *Erasmus+* programa koja obuhvaća obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport. Naglašava kako bi boravak u stranoj zemlji u svrhu učenja ili rada trebao postati standard, a komunikacija na još dva strana jezika društvena norma (European Commission, 2021). Neke od važnih točaka novog programa su poticanje jednakosti,

digitalizacija, politička edukacija i ekološka osviještenost. Generalni cilj je potpora obrazovnog, profesionalnog i osobnog razvoja pojedinaca koji će utjecati na održivi razvoj, kvalitetu poslova i inovacije, društvenu koheziju te jačanje europskog identiteta i aktivnog građanstva (European Commission, 2021). *Erasmus+* program sastoji se od tri ključne aktivnosti i Jean Monnet programa.

Ključna aktivnost 1 (KA1) odnosi se na individualne mobilnosti u visokom obrazovanju, poslovnom okruženju, osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju te raznim projektima i ostalim razmjenama mladih u svrhu učenja. Cilj ove aktivnosti je razvoj vještina, povećanje zapošljivosti i poticanje interkulturalne svjesnosti kod njenih polaznika (European Commission, 2020). Novost ovog programa je i kombinirana mobilnost koja uključuje djelomičnu, kraću fizičku te virtualnu razmjenu. Ključna aktivnost 1 dijeli se na sedam različitih tipova, a KA103 odnosi na mobilnost u visokom obrazovanju koja obuhvaća mobilnost studenata i profesora. Studentska mobilnost može se ostvariti kao studijski boravak ili stručna praksa te razmjena na doktorskoj razini studija. Studijski boravak ostvaruje se na temelju međuinstitucijskih sporazuma matičnog i inozemnog fakulteta koji posjeduju *Erasmus Povelju* (u 2022. godini ukupno 5206 institucija, prema European Commission, 2022) i prema tome spada u horizontalnu mobilnost. Tijekom studijskog boravka studenti ostaju upisani na matični fakultet, ali cjelokupnu nastavu ili diplomski rad obavljaju na stranom fakultetu što ga čini kreditnom mobilnošću. Boravak može trajati između dva i dvanaest mjeseci te studenti za njega u pravilu dobivaju stipendiju koja djelomično pokriva troškove života u stranoj zemlji za vrijeme trajanja mobilnosti. Odvija se prema sklopljenom Ugovoru o učenju između studenta, matičnog i inozemnog fakulteta (Sveučilište u Zagrebu, 2017). U ovom istraživanju, odlazak na *Erasmus+* (vanjska mobilnost) odnosi se na studijski boravak koji je općenito i najpoznatiji oblik studentske razmjene (Lesjak i Anussornnitisarn, 2017).

Ključna aktivnost 2 (KA2) odnosi se na suradnju među organizacijama i institucijama te razmjenu dobre prakse, a Ključna aktivnost 3 (KA3) odnosi se na pružanje podrške reformi politika. Jean Monnet program u visokom obrazovanju, ali i drugim područjima obrazovnog sustava i treninga doprinosi širenju svijesti i znanja o integraciji Europske unije odnosno istraživanju trendova u EU (European Commission,



2020). Osigurani budžet Europske unije za izvođenje svih aktivnosti *Erasmus+* programa od 2021. do 2027. godine iznosi više od 26 milijardi eura te je predviđeno da u njima sudjeluje ukupno 12 milijuna sudionika (European Commission, 2021).

### *Statistički pokazatelji uspješnosti Erasmus+ programa*

Općeniti trend u *Erasmus* programima je rast te se procjenjuje kako *Erasmus* studenti čine jednu trećinu svih studenata koji sudjeluju u privremenoj mobilnosti u Europi (Vusio, 2017). Prema izvještaju Europske Komisije, 2019. godine u *Erasmus+* je uloženo 3.37 milijardi eura, što je bila još jedna rekordna godina te je ostvareno oko 940 000 razmjena, financirano 111 500 organizacija te 25 500 projekata (European Commission, 2020). Broj sudionika u KA103 također je rastao te je ostvareno 335 600 studentskih razmjena od čega je 233 400 studenata otišlo na studijski boravak, a 102 200 na stručnu praksu. Hrvatska se kao programska zemlja u *Erasmus* program uključila 2009. godine te spada u novije članice programa (Breznik i Skrbinjek, 2019). Tada je *Erasmus sveučilišnu Povelju* dobilo osam hrvatskih sveučilišta, a 2014. godine povelju ima 26 visokih učilišta, čime se znatno povećao broj studenata koji mogu sudjelovati u *Erasmus+* programima i ostvariti stipendiju (Bejo, 2017) dok 2022. godine Erasmus povelju posjeduje sveukupno 43 visoka učilišta u Republici Hrvatskoj (European Commission, 2022). Interna analiza završnih izvješća sudionika mobilnosti (AMPEU, 2017) pokazala je kako u odlaznoj mobilnosti sudjeluje nešto više studentica (60%) u odnosu na studente, prosječna dob sudionika je 24 godine te ih je najviše upisano na diplomski studij, najčešće u području poslovanja i prava te humanističkih znanosti i umjetnosti. Akademske godine 2018./2019. u *Erasmus+* aktivnosti za hrvatske sudionike uloženo je 19.51 milijuna eura od čega je najveći dio (nešto više od 11 milijuna) uloženo u programe visokog obrazovanja, u kojima je sveukupno sudjelovalo 4958 sudionika. Najviše sudionika te godine bilo je upisano na Sveučilište u Zagrebu, potom Sveučilište u Splitu te Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, a najviše Hrvata otišlo je u Španjolsku, potom u Portugal te Njemačku (European Commission, 2020).

### *Motivacija studenata za odlazak na internacionalnu mobilnost*

Motivacija studenata ključna je polazna točka u istraživanju i objašnjavanju internacionalne mobilnosti (Beerkens i sur., 2016). S druge strane, ne postoji definirani teorijski okvir koji objašnjava motivaciju studenta za odlazak na razmjenu. Razlog tome

najčešće je usmjerenje istraživanja prema poboljšanju programa, a ne razvijanju teorijskog modela (Souto-Otero i sur., 2013). No ipak, istraživanja motivacije za odlazak na internacionalnu mobilnost uglavnom se uklapaju u okvir *push-pull* modela (Mazzarol i Soutar, 2002), nastalog iz općih teorija migracije te prilagođenog za internacionalno obrazovanje. Odgurujući ili *push* faktori su elementi koji djeluju u matičnoj zemlji studenata i stimuliraju želju za odlaskom na studij u inozemstvu dok su privlačni ili *pull* faktori elementi inozemne zemlje koji privlače studente da studiraju u određenoj zemlji u odnosu na druge potencijalne destinacije (Rodríguez i sur., 2011). Prema tome, *push-pull* model ne uzima u obzir individualne razlike među studentima već samo objašnjava vanjske čimbenike koji utječu na odluku o odlasku (Serafin i Garcia, 2019). Nadalje, proces kroz koji studenti prolaze donoseći odluku o odlasku sastoji se od barem tri faze: prva faza odnosi se na samu odluku o studiranju u drugoj zemlji umjesto vlastitoj, druga faza odnosi se na izbor zemlje domaćina, a treća na izbor sveučilišta u toj zemlji (Mazzarol i Soutar, 2002). Dakle, studenti često prvo biraju zemlju u koju će otići, a tek kasnije specifično sveučilište. U prvoj fazi bitni su odgurujući faktori, dok su u drugoj i trećoj fazi odluke bitni privlačni faktori.

Istraživanja internacionalnih mobilnosti kao važne odgurujuće faktore navode: percipiranje studija (programa) vani kao boljeg od lokalnog, mišljenje da mogu bolje razumjeti zapadnjačku kulturu kroz internacionalno obrazovanje, nemogućnost upisa na studij u zemlji porijekla, nepostojanje željenog studija u zemlji porijekla, namjeru za odseljenje (Mazzarol i Soutar, 2002); loše socioekonomske uvjete zemlje i prioritiziranje obrazovnih i ekonomskih kapaciteta za facilitiranje studija u inozemstvu (Beerkens i sur., 2016). Važni privlačni faktori su: znanje i svjesnost o stranoj zemlji, osobne preporuke, troškovi, okruženje (klima i životni stil), geografska blizina, društvene veze (Mazzarol i Soutar, 2002); ekonomska suradnja sa zemljom porijekla i njihove političke veze, kvaliteta obrazovanja, buduće karijerne prilike (Beerkens, 2016); sigurnost zemlje i niska stopa kriminala (Safakli i Ihemeje, 2015). Izvan okvira *push-pull* modela, kao važne odrednice motivacije za odlazak na studij u inozemstvo navode se: osobni razvoj, međukulturalne vještine, iskustvo života u inozemstvu, povećanje konkurentnosti na tržištu rada (Beerkens, 2016); putovanje, akademski ciljevi (Brewer, 1983); poboljšanje stranog jezika (Safakli i Ihemeje, 2015); spoznaja o svijetu i zabava (Anderson i Lawton, 2015). Istraživanje provedeno u Hrvatskom kontekstu (Dragun i Relja, 2006) pokazalo je

kako studenti najvažnijim ciljevima uključivanja u programe akademske mobilnosti smatraju učenje stranih jezika, pronalazak posla nakon povratka, profesionalno usavršavanje i osobni razvoj, dok im je manje važno stjecanje samostalnosti, dobar provod i mogućnost ostanka u inozemstvu. Djelomično važni ciljevi navedeni u istraživanju bili su stjecanje korisnog životnog iskustva, upoznavanje novih ljudi i novih kultura. Autori također navode rezultate istraživanja provedenog godinu dana ranije (Šverko, 2005) koje kao važan razlog odlaska u inozemstvo ističe i bolje materijalne uvjete u stranoj zemlji, dok su manje važni razlozi veće poštovanje za rad i stjecanje ugleda, nezadovoljstvo vođenjem države i konzervativnost društva te naprednija tehnologija i dostupnost stručnjaka u inozemstvu.

#### *Motivacija za odlazak na Erasmus+ studijski boravak*

*Erasmus+* studijski boravak ipak se razlikuje u odnosu na ostale oblike studentske mobilnosti. Motivi *Erasmus* studenata također ovise o osobnim i akademskim karakteristikama te karakteristikama specifičnih zemalja iz koje studenti dolaze ili u koju odlaze (Lesjak i sur., 2015). No, zbog kratkotrajnosti *Erasmus+* studijskog boravka, istraživači predlažu kako bi sudjelovanje u tom obliku bilo više motivirano osobnim rastom i ostalim pogodnostima nego profesionalnim razvojem. Prema Krzaklewska (2008), dva su važna trenda koja oblikuju motivaciju za odlazak na studij u drugu državu: promjene u tržištu rada u globaliziranoj ekonomiji te odgađanje ulaska u odraslost. Prema autorici, postojeći trendovi nastojanja mladih da budu što konkurentniji na tržištu rada i da se zabavljaju u svojoj mladosti spajaju se u odlasku na *Erasmus* program. Nakon provedenog istraživanja opisala je model motivacije odlaska na *Erasmus* prema kojem motivacija ima eksperimentalnu i karijernu dimenziju. Eksperimentalna se dijeli na osobnu i kulturalnu motivaciju, dok se karijerna dijeli na akademsku i poslovnu. Važnost pojedinih komponenata može se razlikovati ovisno o grupi studenata (u istraživanju) te njihovom kulturalnom kontekstu. Prema autorici, eksperimentalna i karijerna dimenzija međusobno su povezane zato što su za tržište rada bogata životna iskustva smatrana formalnom prednošću pri zaposlenju dok se raznoliko akademsko iskustvo također smatra dijelom osobnog obogaćenja. Prema Murphy-Lejeune (2002) motivacija za odlazak na mobilnost sastoji se od tri dijela: latentnih komponenti (želja i crta ličnosti), aktivnih komponenti (motivacije kao skupa sila koje direktno djeluju na odluku, ciljeva i

očekivanja) te komponenta rezultata (evaluacije ishoda i daljnjih želja). Ovisno u kojem dijelu odluke o odlasku (prije, za vrijeme, nakon mobilnosti) se ispituje motivacija, zahvaća se različita komponenta. Primjerice, nakon povratka studenata s mobilnosti, upitnikom o motivaciji za njihov prošli odlazak zahvaćale bi se sve tri komponente. Ako se motivacija ispituje prije donošenja odluke o odlasku onda je prema istraživačima zahvaćena samo prva komponenta.

Provedena istraživanja koja su se bavila motivacijom studenata za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak uglavnom su rezultirala sličnim zaključcima. Bitnim faktorima koji privlače studente u određenu zemlju pokazali su se: kulturna i turistička privlačnost destinacije, ekonomska razvijenost zemlje odnosno pristupačnost troškova, geografska blizina, prestižnost i kvaliteta studija te status odnosno rang sveučilišta, raznolikost predmeta i zahtjevi za prijavu (Serafin i Garcia, 2019), ugodna klima, bogate prirodne znamenitosti, neotkrivenost od strane turista, bogata kultura, umjetnost i povijest, sigurnost, zanimljiv akademski program sveučilišta (Lesjak i sur., 2015). Od ostalih motivacijskih odrednica odlaska na *Erasmus+* studijski boravak istraživanja su pokazala kako je studentima važno: učenje stranog jezika, nova iskustva i osobni razvoj, profesionalni razvoj, raznovidnost, preporuke drugih, iskustvo drugačijeg akademskog sustava, poboljšanje ocjena, poboljšanje životopisa (Serafin i Garcia, 2019); komunikacija na stranom jeziku, život u drugoj kulturi i stjecanje internacionalne otvorenosti (Murphy-Lejeune, 2002); želja za promjenom okoline, vrijednost iskustva, upoznavanje novih ljudi (Krzaklewska, 2008); život izvan vlastitog doma (Lesjak i sur., 2015); stjecanje novih prijateljstava (Juvan i Lesjak, 2015); učenje o drugim kulturama (Pokasić, Zergollern-Miletić i Nemet, 2019) te dostupna administrativna podrška i prikladnost studijskog programa (Beerens i sur., 2016). Manje važnim motivima pokazali su se: obaveza odlaska na mobilnost, dobivanje stipendije, akademska podrška za pisanje završnog/diplomskog rada (Lesjak i sur., 2015); polaganje ispita, slušanje kolegija povezanih sa strukom (Juvan i Lesjak, 2015) te oslobađanje od predrasuda (Pokasić, Zergollern-Miletić i Nemet, 2019). S obzirom na to da su u navedenim istraživanjima sudjelovali studenti i to većinom oni koji trenutno sudjeluju u mobilnosti ili su već sudjelovali, u ovom smo istraživanju željeli provjeriti motiviraju li jednaki faktori i učenike srednjih škola koji upisuju fakultet i koji će također uskoro imati priliku sudjelovanja u *Erasmus+* studijskom boravku.

S druge strane, provedena istraživanja navode i neke prepreke odlasku na razmjenu. Teichler (2004) navodi kako je odlazak na *Erasmus* studijski boravak više posljedica samoselekcije nego selekcije institucija, odnosno da većina studenata ili ne zna za *Erasmus* program, nikad se ne prijavi ili odustane prije odlaska. Prepreke koje često navode studenti koji su otišli na razmjenu, kao i oni koji nisu, su nedovoljan iznos stipendije, manjak integracije između upisanog studija i onog na kojem bi se izvodila razmjena te poteškoće u priznavanju ostvarenih bodova (Souto-Otero i sur., 2013); financijske poteškoće te produljenje studija (Beerkens i sur., 2016). Studenti koji nemaju namjeru odlaska na *Erasmus+* studijski boravak kao prepreke navode i nedovoljno znanje engleskog jezika te vlastite socijalne veze i neinformiranost o programu (Souto-Otero i sur., 2013), nedostatak interesa te povezanost s domom (Beerkens i sur., 2016). Studenti prije odluke o prijavi prvo razmatraju osobne prepreke, a tek potom dolaze do financijskih i sveučilišnih, iako su one i dalje značajne prepreke odlasku na razmjenu. Prema tome, individualne razlike, a ne sam *Erasmus* program, predstavljaju barijeru za odlazak (Souto-Otero i sur., 2013).

Kako bi ispitali što motivira studente za odlazak na kreditnu mobilnost u Europi, Aresi i suradnici (2017) razvili su i validirali skalu za mjerenje multidimenzionalne motivacije za studij u inozemstvu (MMSAS). Pri konstrukciji nove skale htjeli su izbjeći pogreške dotadašnjih istraživača kao što su nejasan proces razvoja skale, agregiranje konceptualno sličnih čestica u faktore, ne ispitivanje konstruktne i kriterijske valjanosti te faktorske strukture skale, korištenje ograničenih uzoraka (jedna zemlja, jedan jezik), uključivanje samo kratkih ljetnih razmjena/programa te studenata samo jednog smjera/fakulteta. Drugim riječima, u svoje su istraživanje htjeli uključiti različite studente s obzirom na fakultet, zemlju podrijetla te materinji jezik. Razvoj skale započeli su pretraživanjem literature i kvalitativnim istraživanjem, odnosno skala je temeljena na podacima, ali ne proizlazi iz nekog određenog teorijskog modela. Konačni instrument ispituje devet faktora u sveukupno 27 čestica. Autori su koristili i validirali skalu na engleskom, talijanskom, španjolskom, francuskom, njemačkom i nizozemskom jeziku. S obzirom na primjerenost skale europskoj kreditnoj mobilnosti, njenoj sveobuhvatnosti, recentnosti i provedenoj statističkoj validaciji, skala je odabrana za korištenje i u ovom istraživanju.

### *Povezanost osobina studenata i namjere odlaska na Erasmus+ studijski boravak*

Istraživanja koja se bave korelatima (namjere) odlaska na internacionalnu razmjenu pokazuju kako studenti koji imaju namjeru odlaska već imaju prošlo internacionalno iskustvo, bolji školski uspjeh, prosječne ili iznadprosječne prihode, obrazovanije roditelje te dolaze iz većih gradova (Teichler, 2002). Veću namjeru za odlazak imaju studenti koji ostvaruju više rezultate na skali želje za pomoći drugima, više rezultate na skali neofilije, više rezultate na skali motivacije za postignućem (samo kod muškaraca) te migrantskoj ličnosti (Li, Olson i Frieze, 2013). Brandenburg, Taboadela i Vancea (2015) navode šest bitnih faktora: tolerancija različitosti, znatiželja, samopouzdanje, samosvijest, odlučnost i vigor (krjepkost; sposobnost rješavanja problema u upravljanju vlastitom karijerom) te studenti koji odlaze na *Erasmus* postižu više rezultate na njima čak i prije odlaska na razmjenu. Također, navode da studenti koji odlaze na *Erasmus* dolaze iz obrazovnijih obitelji, postižu više rezultate na skali interkulturalnih vještina komunikacije, intrinzično su motivirani te cijene internacionalno iskustvo u potpunosti, a ne toliko u terminima neposrednih ishoda. Istraživanje provedeno u hrvatskom kontekstu (Andrić, 2018) pokazalo je kako na *Erasmus+* studijski boravak češće odlaze studenti koji dolaze iz većih gradova i čiji očevi imaju viši stupanj obrazovanja. Također, s odlaskom je povezana veća proaktivnost studenata, te niža ugodnost i neuroticizam.

Daly (2011) predlaže kako bi se istraživanja motivacije za odlazak na *Erasmus* trebala baviti utjecajem demografskih osobina te akademske discipline. Osim ranije navedenih socioekonomskih varijabli i školskog uspjeha, u ovom smo istraživanju uključili varijable akademske samoefikasnosti i ciljeva postignuća kao pokazatelja motivacijskih uvjerenja učenika u akademskom kontekstu. Te varijable nisu korištene u ranijim istraživanjima, a mogu imati značajan doprinos u objašnjenju namjere odlaska na *Erasmus+* studijski boravak.

### *Motivacijska uvjerenja samoreguliranog učenja i akademskog postignuća*

Postavljanje ciljeva i ponašanje usmjereno prema njihovom ostvarenju u obrazovnom kontekstu ovisi o sustavnom procesu samoregulacije koji uključuje niz kognitivnih, afektivnih, motivacijskih i ponašajnih komponenti (Lončarić, 2014). Samoregulacijom učenici proaktivno sudjeluju u procesu učenja aktivirajući

metakognitivne i motivacijske resurse, usmjeravanjem misli i osjećaja te poduzimanjem akcija za ostvarenje ciljeva (Zimmerman, 2001, prema Lončarić, 2014). Prema Lončarićevu modelu proaktivne i obrambene samoregulacije (2014) u proaktivne motivacijske komponente učenja između ostalih spadaju samoeфикаsnost i ciljne orijentacije usmjerene na učenje, dok se u obrambene komponente ubrajaju ciljne orijentacije usmjerene na izvedbu te neakademski ciljevi.

Samoeфикаsnost se odnosi na samoprocjenu vlastitih sposobnosti organiziranja i izvršenja određenih akcija koje su potrebne za ostvarenje ciljane aktivnosti (Bandura, 1986, prema Lončarić, 2014). Uvjerenja o samoeфикаsnosti utječu na odabir ciljeva, uloženi napor pri njihovom ostvarivanju i ustrajnost u svladavanju prepreka. Drugim riječima, ljudi će vjerojatno poduzimati one akcije u kojima misle da će biti uspješni. Percipirana samoeфикаsnost povezana je sa standardom izvedbe i korištenim strategijama (Kasaić, 2017) te odabirom težih i izazovnijih zadataka, akademskom motivacijom i postignućem (Kamenov, 2020). Akademski samoeфикаsnost formira se u okviru akademskih domena te se odnosi na uvjerenja o postignuću na određenim akademskim zadacima (Bong i Skaalvik, 2003, prema Kasaić, 2017). S obzirom na to da se *Erasmus+* studijski boravak provodi u akademskom kontekstu i da u sklopu njega studenti moraju izvršiti određene fakultetske obaveze odnosno polagati kolegije, u ovom smo istraživanju željeli provjeriti je li percipirana akademski samoeфикаsnost u srednjoj školi povezana s namjerom odlaska na studijski boravak.

Ciljevi postignuća ili ciljne orijentacije označuju svrhu koju pojedinac ima kad se uključuje u određenu aktivnost. Mogu biti usmjerene na znanje odnosno ovladavanje zadatkom ili na izvedbu odnosno pokazivanje ili usporedbu s drugima. Ciljevi postignuća mogu se podijeliti na ciljeve uključivanjem, odnosno one usmjerene na postizanje uspjeha te ciljeve izbjegavanjem, odnosno one usmjerene na izbjegavanje neuspjeha (Elliot i McGregor, 2001). Lončarić (2014) dodaje kako učenici mogu imati i neakademski ciljeve unutar akademskog konteksta, primjerice održavanje samopoštovanja ili stjecanje popularnosti. U kontekstu odlaska na *Erasmus+* studijski boravak ciljevi ovladavanja mogu se usporediti s motivima usmjerenim na osobni razvoj dok se ciljevi izvedbe mogu usporediti s motivima usmjerenim na karijerni razvoj odnosno konkurentnost na tržištu

rada (Juvan i Lesjak, 2015). U ovom smo istraživanju željeli provjeriti koje su ciljne orijentacije učenika povezane s namjerom odlaska na *Erasmus+* studijski boravak.

## Cilj

Cilj istraživanja je ispitati upoznatost i odrednice motivacije gimnazijskih maturanata za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak te utvrditi koje su karakteristike učenika povezane s njihovom namjerom odlaska.

## Problemi

1. Ispitati upoznatost učenika s *Erasmus+* studijskim boravkom.

H1: Većina učenika susrela se s pojmom *Erasmus+* studijskog boravka, ali samo dio njih zna na što se on točno odnosi.

2. Ispitati koji čimbenici najviše, a koji najmanje motiviraju učenike za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak.

H2a: Učenici će najvažnijim razlozima koji bi ih mogli motivirati za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak označavati osobni razvoj, učenje i poboljšanje stranog jezika te kros-kulturalni interes.

H2b: Učenici će kao najmanje važne razloge koji bi ih mogli motivirati za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak označavati bolje akademsko znanje, očekivanja drugih, karijerne perspektive te odmor/slobodno vrijeme.

3. Ispitati relativni doprinos socioekonomskih karakteristika učenika, školskog uspjeha, motivacijskih komponenti učenja i motivacije za odlazak u objašnjenju namjere za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak.

H3: Objašnjenju namjere za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak pridonijet će: viši obrazovni status oca i majke, viši životni standard obitelji, veće mjesto stanovanja, češća inozemna putovanja; viši prosjek ocjena na kraju 3. razreda,



viša procjena znanja i mogućnosti komunikacije na engleskom jeziku; viša akademska samoefikasnost te cilj približavanja učenju, cilj približavanja kompeticiji, cilj samopromocije i socijalni cilj te niži cilj izbjegavanja pogrešaka, cilj izbjegavanja kompeticije, cilj samozaštite i cilj izbjegavanja rada; iskazana veća važnost svih devet čimbenika na multidimenzionalnoj skali motivacije za studij u inozemstvu.

## **Metoda**

### *Sudionici*

U istraživanju je sudjelovalo 517 maturanata, odnosno 409 učenica (79.1%) i 88 učenika (17%) četvrtih razreda gimnazija u Hrvatskoj (ostali sudionici odabrali su ne označiti spol, njih 3.9%). Dobni raspon sudionika je između 17 i 19 godina ( $M=18.05$ ). Upitnik su ispunili učenici iz barem 90 srednjih škola, a najviše njih iz gimnazije u Karlovcu (12%), Klasične gimnazije Ivana Pavla II. u Zadru (5.4%) te 2. gimnazije u Varaždinu (5.2%). Iako je većina sudionika navela kako pohađaju neku od hrvatskih gimnazija, nekoliko učenika navelo je da pohađaju druge srednje škole, ali su i njihovi rezultati uvršteni u analizu. Fakulteti koje su učenici u najvećem postotku označavali kao trenutni prvi izbor upisa su fakulteti Sveučilišta u Zagrebu: Filozofski fakultet (10.1%), Medicinski fakultet (7.2%), Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet (5.8%), Ekonomski fakultet (4.6%), Fakultet elektrotehnike i računarstva (4.4%), Farmaceutsko-biokemijski fakultet (4.3%), Arhitektonski fakultet (3.7%) i Prirodoslovno-matematički fakultet (3.7%). Njih 10 označilo je kako namjerava upisati studij izvan Hrvatske (1.9%).

### *Mjerni instrumenti*

Konačni upitnik koju su sudionici ispunjavali sastojao se od šest dijelova. U prvom dijelu ispitivana je upoznatost s *Erasmus+* studijskim boravkom kroz četiri čestice (*Čuo/la sam-*, *Znam što je-* i *Poznajem nekoga tko je išao na Erasmus+ studijski boravak* te *Imamo neki oblik Erasmus+ programa u srednjoj školi*). Sudionici su mogli označiti odgovor *DA* ili *NE*. Ako su na pitanje o znanju što je *Erasmus+* studijski boravak odgovorili s *DA*, bili su pitani i da ukratko opišu na što se odnosi. Također, ako su na pitanje o programu u srednjoj školi odgovorili potvrdno, bili su pitani jesu li sudjelovali u nekoj vrsti programa i ako jesu da napišu njegov naziv. Nakon što su učenici odgovorili

na pitanja u ovom dijelu upitnika, prikazan je kratak opis *Erasmus+* studijskog boravka. U drugom dijelu upitnika ispitivana je namjera odlaska na studijski boravak jednom česticom: “*Namjeravam iskoristiti priliku za odlazak na Erasmus+ studijski boravak u stranu zemlju za vrijeme svog studija.*” na koju su ispitanici odgovarali na skali od 1 do 5 gdje je 1 označavalo *sigurno ne*, a 5 *sigurno da*.

U trećem dijelu ispitivao se sadržaj motivacije učenika za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak skalom multidimenzionalne motivacije za odlazak na studij u inozemstvo MMSAS (*Multidimensional Motivations to Study Abroad Scale*) Aresija i suradnika (2017). Skala se sastoji od 27 čestica grupiranih u devet čimbenika koji opisuju motivaciju za odlazak na europsku kreditnu mobilnost: osobni razvoj, bolje akademsko znanje, očekivanja drugih, učenje i poboljšanje stranog jezika, kros-kulturalni interes, odmak od domaćeg okruženja, karijerne perspektive, potraga za neovisnošću i odmor/slobodno vrijeme. Čestice, prevedene na hrvatski jezik za potrebe ovog istraživanja, su bile prikazane nasumičnim redoslijedom. Prikaz prevedene skale korištene u istraživanju nalazi se u Prilogu A. Uputa za odgovaranje na čestice glasila je: *Razmisli o mogućim razlozima koji bi te mogli motivirati da odeš na Erasmus+ studijski boravak i koliko je svaki od navedenih motiva tebi osobno važan. Odgovori označavanjem broja kraj tvrdnje.* Sudionici su na čestice odgovarali na skali od pet stupnjeva pri čemu je broj 1 označavao *uopće mi nije važan*, a 5 *iznimno mi je važan*. Ukupan rezultat na pojedinom čimbeniku formira se zbrojem rezultata na pripadajućim česticama (po tri za svaki) te viši rezultat označava veću važnost pojedinog čimbenika. Dobiveni Cronbachovi alpha koeficijenti u ovom istraživanju za pojedine subskale kreću se od .666 do .916 (svi dobiveni koeficijenti veći su od .7 osim za subskalu potrage za neovisnošću).

Četvrti dio činila je skala akademske samoefikasnosti (Lončarić, 2014). Skala se sastoji od osam čestica, grupiranih u dvije subskale tako da četiri čestice opisuju samoefikasnost u procesu učenja (primjer: *Lako mi je pažljivo pratiti svaki školski sat*), a četiri samoefikasnost u postizanju željenih ishoda učenja (primjer: *Uspješan/na sam u skoro svim školskim predmetima*). Uputa za ispunjavanje glasila je *Pročitaj svaku tvrdnju i razmisli u kojoj mjeri se ta tvrdnja odnosi na tebe trenutno. Nakon toga označi broj kraj tvrdnje.* Sudionici su na svaku tvrdnju odgovarali na skali od pet stupnjeva pri čemu je broj 1 označavao *uopće se ne odnosi na mene*, a 5 *u potpunosti se odnosi na mene*. Ukupan rezultat računa se kao zbroj odgovora na sve čestice u pojedinoj subskali ili na cijeloj

skali za procjenu ukupne akademske samoefikasnosti, pri čemu viši rezultat označava viši stupanj akademske samoefikasnosti. Dobiveni Cronbachov alpha koeficijent za cijelu skalu u ovom istraživanju iznosi .906.

Peti dio činila je skala ciljnih orijentacija u učenju (Lončarić, 2014). Skala se sastoji od trideset čestica koje opisuju tri glavne ciljne orijentacije u učenju. Ljestvica ciljeva učenja usmjerenih na sebe (8 čestica) sadrži subskele: Cilj približavanja učenju (cilj usvajanja znanja/ vještina) te Cilj izbjegavanja pogrešaka (perfekcionizam usmjeren na sebe). Ljestvica ciljeva izvođenja usmjerenih na druge (14 čestica) sadrži subskele: Cilj približavanja kompeticiji (biti bolji od drugih), Cilj izbjegavanja kompeticije (izbjeci bili lošiji od drugih), Cilj samozaštite (izbjeci izgledati glupo) te Cilj samopromocije (nastojati izgledati pametno). Ljestvica neakademske ciljeva (8 čestica) sadrži subskele: Cilj izbjegavanja rada (utrošiti što manje vremena i truda na školske obaveze) i Socijalni cilj (nasmijavati i šaliti se s prijateljima tijekom nastave). Uputa za ispunjavanje glasila je *Pročitaj svaku tvrdnju i razmisli u kojoj mjeri se ta tvrdnja odnosi na tebe trenutno. Nakon toga označi broj kraj tvrdnje.* Sudionici su na svaku tvrdnju odgovarali na Likertovoj skali od pet stupnjeva pri čemu je broj 1 označavao *uopće se ne odnosi na mene*, a 5 *u potpunosti se odnosi na mene*. Ukupan rezultat računa se kao zbroj pojedinačnih rezultata na česticama pojedine subskele te kao zbroj rezultata na subskalama pripadajuće ljestvice ciljne orijentacije. Dobiveni Cronbachov alpha koeficijenti za subskele ciljnih orijentacija u učenju u ovom istraživanju kreću se u rasponu između .788 i .936.

Posljednji dio upitnika sastojao se od čestica koje ispituju socioekonomski status učenika i njihov školski uspjeh te otvorenog pitanja u kojem su učenici imali mogućnost ostaviti komentar ili dodati nešto što nije bilo prethodno pitano. Čestice su ispitivale spol, dob, razred (za provjeru jesu li svi maturanti), školu koju trenutno pohađaju (neobavezan odgovor zbog očuvanja anonimnosti, 489 prikupljenih odgovora), ukupan prosjek ocjena na kraju 3. razreda, fakultet koji im je trenutno prvi izbor za upis, najviši završeni stupanj obrazovanja majke i oca, životni standard obitelji, veličinu mjesta stanovanja u kojem su proveli većinu života, čestinu putovanja u strane zemlje te procjenu znanja i mogućnosti komunikacije na engleskom jeziku.

### Postupak

Online upitnik (u *Google forms* alatu) i poziv na istraživanje učenicima četvrtih razreda gimnazija u Hrvatskoj podijeljeni su na društvenim mrežama te poslani na *e-mail* adrese djelatnika gimnazija s molbom da ih prosljede svojim učenicima. Prije početka ispunjavanja dana je uputa u kojoj je bilo naglašeno kako je sudjelovanje u istraživanju dobrovoljno i anonimno te da u bilo kojem trenutku sudionici mogu odustati od ispunjavanja. Vrijeme potrebno za ispunjavanje procijenjeno je na 5-10 minuta. Podaci su bili prikupljeni kroz ožujak i travanj 2021. godine.

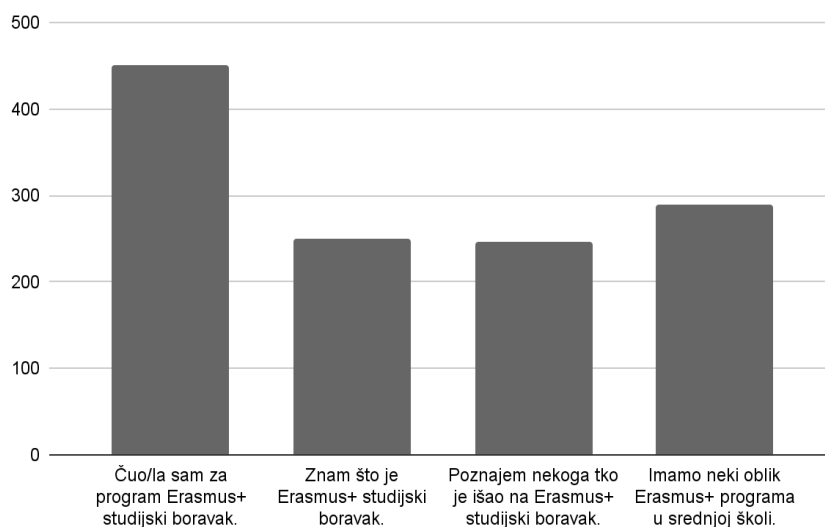
### Rezultati

Prikupljeni podaci obrađeni su programom *IBM SPSS Statistics 23*.

Kako bismo odgovorili na prvi problem, usporedili smo deskriptivnu statistiku odgovora na pitanja u prvom dijelu upitnika. Dobiveni rezultati prikazani su na grafičkom prikazu (Slika 1).

**Slika 1**

*Broj učenika koji je odgovorio DA na pitanja o upoznatosti s Erasmus+ studijskim boravkom (N=517).*



Većina učenika čula je za *Erasmus+* studijski boravak no nešto manje njih zna na što se on i odnosi. 219 učenika opisalo je svojim riječima na što se *Erasmus+* studijski boravak odnosi te je većina njih dala točan opis (*privremeni studij u inozemstvu; mogućnost da studenti semestar provedu na europskom sveučilištu*) dok su neki davali opis koji više

odgovara nekim drugim Erasmus+ programima (*volontiranje; odlazak učenika na praktičnu nastavu*). Polovina sudionika također poznaje nekoga tko je otišao na Erasmus+ studijski boravak, a nešto više od polovine učenika ima neki oblik Erasmus+ programa u srednjoj školi. 57 učenika (14.2%) navelo je da su sudjelovali u nekom od Erasmus+ programa u svojoj školi (neki od njih su: *Violence is not our way!*; *Erasmus + Written on Water*; *Erasmus+ Excellence. Every Patient. Every Time.*; *Erasmus + Mathbuster 2019.*; *Erasmus+ Amazing race*; *Erasmus+ "Health to meet you"*).

Kako bismo odgovorili na drugi problem u istraživanju, izračunali smo prosječne vrijednosti devet čimbenika na skali multidimenzionalne motivacije za studij u inozemstvu (MMSAS). Dobiveni rezultati prikazani su u tablici 1.

**Tablica 1** Deskriptivni pokazatelji rezultata sudionika na čimbenicima MMSAS (N=517).

	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Skewness</i>	<i>Kurtosis</i>
Osobni razvoj	3	15	11.7	3.19	-.976	.243
Bolje akademsko znanje	3	15	12.64	2.75	-1.498	2.012
Očekivanja drugih	3	15	5.71	2.64	1.238	1.669
Učenje i poboljšanje stranog jezika	3	15	12.74	2.55	-1.439	2.224
Kros-kulturalni interes	3	15	12.18	2.82	-1.230	1.274
Odmak od domaćeg okruženja	3	15	11.37	3.06	-.833	.187
Karijerne perspektive	3	15	13.36	2.42	-1.959	4.088
Potruga za neovisnošću	3	15	11.2	2.68	-.726	.497
Odmor/slobodno vrijeme	3	15	13.24	2.53	-1.834	3.592

Učenici su kao najvažnije moguće razloge koji bi ih motivirali na odlazak na Erasmus+ studijski boravak označavali karijerne perspektive, odmor/slobodno vrijeme, učenje i poboljšanje stranog jezika te bolje akademsko znanje. Najmanje važnima procjenjivali su očekivanja drugih. Također, svi čimbenici osim očekivanja drugih imaju visoke prosječne vrijednosti, odnosno učenici su ih u najvišoj mjeri označavali kao važne i iznimno važne.

U tablici 2 prikazani su deskriptivni podaci ostalih ispitivanih varijabli. Dobiveni rezultati na pojedinim varijablama ne distribuiraju se prema normalnoj distribuciji no

koeficijenti asimetričnosti (*skewness*) i izduženosti (*kurtosis*) u rasponu vrijednosti do +/- 1 smatraju se tek blagim odstupanjima od normalnosti, a koeficijenti asimetričnosti manji od 3 i izduženosti manji od 10 ukazuju na to kako normalnost distribucija nije ozbiljnije narušena (Kline, 2011). Većina koeficijenata dobivena u ovom istraživanju nalazi se u rasponu do +/- 1 (Tablica 2) dok koeficijenti na čimbenicima MMSAS ne prelaze vrijednost 3 za asimetričnost odnosno 10 za izduženost (Tablica 1).

**Tablica 2**

*Deskriptivni pokazatelji rezultata ispitivanih varijabli (N=517).*

	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Skewness</i>	<i>Kurtosis</i>
Namjera odlaska na Erasmus+	1	5	3.56	1.15	-.403	-.695
Akadska samoefikasnost	8	40	30.05	6.54	-.708	.286
Cilj približavanja učenju	4	20	16.38	3.48	-1.113	1.299
Cilj izbjegavanja pogrešaka	4	20	11.34	4.64	.151	-1.053
Cilj približavanja kompeticiji	4	20	11.76	5.08	.127	-1.127
Cilj izbjegavanja kompeticije	3	15	6.37	3.36	.902	-.003
Cilj samozaštite	3	15	8.87	3.21	.048	-.736
Cilj samopromocije	4	20	9.76	4.66	.486	-.775
Cilj izbjegavanja rada	4	20	11.51	4.27	.145	-.601
Socijalni cilj	4	20	11.61	3.92	.027	-.604
Obrazovanje majke	1	5	2.85	1.053	.333	-1.215
Obrazovanje oca	1	5	2.73	1.018	.675	-.874
Životni standard obitelji	1	5	3.27	0.569	.567	.96
Mjesto stanovanja	1	5	2.6	1.264	.347	-.781
Čestina inozemnih putovanja	1	5	2.66	1.124	.083	-.678
Prosjek ocjena	3.0	5.0	4.51	0.411	-1.082	1.011
Poznavanje engleskog jezika	1	5	4.19	0.907	-1.045	.767

Izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije pojedinačnih varijabli u istraživanju s namjerom odlaska na *Erasmus+* studijski boravak. Dobiveni rezultati prikazani su u tablicama 3, 4 i 5. Na čestici kojom se ispivala namjera odlaska 25% sudionika označilo je kako sigurno namjerava iskoristiti priliku odlaska na studiju, 29.6% označilo je kako vjerojatno namjerava, 26.3% niti namjerava niti ne namjerava, 14.3% označilo je kako vjerojatno neće otići na *Erasmus+* studijski boravak, a sigurno neće njih 4.8%. Od ispitanih socioekonomskih karakteristika i školskog uspjeha učenika statistički značajni pozitivni prediktori namjere odlaska su prosjek ocjena, obrazovanje oca, čestina inozemnih putovanja i poznavanje engleskog jezika (Tablica 3). Od motivacijskih komponenti učenja statistički značajni pozitivni prediktori namjere odlaska su:

akademska samoefikasnost i cilj približavanja učenju dok je cilj izbjegavanja rada statistički značajan negativan prediktor namjere odlaska (Tablica 4). Svi čimbenici na skali multidimenzionalne motivacije za studij u inozemstvu (MMSAS) pozitivni su značajni prediktori namjere odlaska na *Erasmus+* studijski boravak (Tablica 5).

**Tablica 3**

Pearsonovi koeficijenti korelacije socioekonomskih varijabli i školskog uspjeha te namjere odlaska na Erasmus+ studijski boravak (N=517).

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Prosjek ocjena	-							
2. Obrazovanje majke	.055	-						
3. Obrazovanje oca	.006	.482**	-					
4. Životni standard obitelji	.063	.241**	.291**	-				
5. Mjesto stanovanja	.062	.288**	.233**	.142**	-			
6. Čestina inozemnih putovanja	.092*	.304**	.234**	.359**	.141**	-		
7. Poznavanje engleskog jezika	.043	.106*	.150**	.116**	.094*	.144**	-	
8. <b>Namjera odlaska</b>	.109*	.059	.099*	.009	.024	.178**	.206**	-

Napomena: \* $p < .05$ , \*\* $p < .01$

**Tablica 4**

Pearsonovi koeficijenti korelacije motivacijskih komponenti učenja i namjere odlaska na Erasmus+ studijski boravak (N=517).

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1. Akademska samoefikasnost	-									
2. Cilj približavanja učenju	.429**	-								
3. Cilj izbjegavanja pogrešaka	.436**	.346**	-							
4. Cilj približavanja kompeticiji	.178**	.141**	.366**	-						
5. Cilj izbjegavanja kompeticije	.184**	.183**	.407**	.653**	-					
6. Cilj samozaštite	.08	.063	.306**	.431**	.409**	-				
7. Cilj samopromocije	.232**	.128**	.398**	.722**	.646**	.588**	-			
8. Cilj izbjegavanja rada	-.237**	-.117**	-.206**	.159**	.128**	.120**	.124**	-		
9. Socijalni cilj	.087*	.193**	.140**	.219**	.242**	.113*	.270**	.336**	-	
10. <b>Namjera odlaska</b>	.272**	.236**	.065	.034	.003	-.015	.034	-.167**	.014	-

Napomena: \* $p < .05$ , \*\* $p < .01$



**Tablica 5**

*Pearsonovi koeficijenti korelacije čimbenika na skali multidimenzionalne motivacije za studij u inozemstvu (MMSAS) i namjere odlaska na Erasmus+ studijski boravak (N=517).*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1. Osobni razvoj										
2. Bolje akademsko znanje	.644**	-								
3. Očekivanja drugih	.250**	.255**	-							
4. Učenje i poboljšanje stranog jezika	.507**	.628**	.182**	-						
5. Kros-kulturalni interes	.602**	.661**	.258**	.591**	-					
6. Odmak od domaćeg okruženja	.505**	.540**	.294**	.382**	.618**	-				
7. Karijerne perspektive	.591**	.848**	.213**	.618**	.614**	.550**	-			
8. Potraga za neovisnošću	.557**	.568**	.287**	.443**	.638**	.712**	.581**	-		
9. Odmor/slobodno vrijeme	.562**	.622**	.208**	.527**	.754**	.618**	.673**	.631**	-	
10. <b>Namjera odlaska</b>	.357**	.412**	.197**	.257**	.480**	.440**	.388**	.368**	.421**	-

*Napomena: \* $p < .05$ , \*\* $p < .01$*

Kako bismo odgovorili na treći problem u istraživanju, proveli smo hijerarhijsku regresijsku analizu u kojoj je kao kriterijska varijabla korištena namjera odlaska na *Erasmus+* studijski boravak. U prvom koraku uvrštene su prediktorske varijable koje se odnose na socioekonomski status učenika, a u drugom koraku dodane su varijable školskog uspjeha. U trećem koraku uvrštene su varijable motivacijskih uvjerenja o učenju (akademska samoefikasnost i ciljevi postignuća), a u četvrtom koraku čimbenici koji opisuju motivaciju za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak. Rezultati provedene analize nalaze se u Tablici 6.

**Tablica 6**

*Prikaz beta vrijednosti i objašnjene varijance hijerarhijske regresijske analize sa socioekonomskim karakteristikama, školskim uspjehom, motivacijskim komponentama učenja te čimbenicima motivacije za odlazak na Erasmus+ studijski boravak kao prediktorima i namjerom odlaska kao kriterijem (N=517).*

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Obrazovanje majke	-.022	-.025	-.005	-.003
Obrazovanje oca	.089	.075	.082	.091
Životni standard obitelji	-.079	-.091	-.086	-.072
Mjesto stanovanja	-.006	-.02	-.037	-.097
Čestina inozemnih putovanja	.193**	.169**	.133*	.079
Prosjeck ocjena		.093	-.037	.014
Poznavanje engleskog jezika		.182**	.152**	.122*
Akademska samoefikasnost			.215**	.146*
Cilj približavanja učenju			.156**	.06
Cilj izbjegavanja pogrešaka			-.114	-.047
Cilj približavanja kompeticiji			.041	.019
Cilj izbjegavanja kompeticije			-.059	-.067
Cilj samozaštite			.016	-.024
Cilj samopromocije			-.006	.003
Cilj izbjegavanja rada			-.12	-.078
Socijalni cilj			.027	-.038
Osobni razvoj				.04
Bolje akademsko znanje				.034
Očekivanja drugih				.072
Učenje i poboljšanje stranog jezika				-.145*
Kros-kulturalni interes				.258**
Odmak od domaćeg okruženja				.200**
Karijerne perspektive				.022
Potruga za neovisnošću				-.021
Odmor/slobodno vrijeme				.073
R	.202**	.287**	.408**	.600**
R <sup>2</sup>	.041**	.082**	.166**	.360**
ΔR <sup>2</sup>	.041**	.041**	.084**	.193**

*Napomena: \*p<,05, \*\*p<,01*

Od socioekonomskih karakteristika uvrštenih u prvom koraku hijerarhijske regresijske analize značajnim se pokazala čestina inozemnih putovanja, odnosno oni učenici koji su označavali da češće odlaze na putovanja u inozemstvo, označavali su i da u većoj mjeri namjeravaju otići na *Erasmus+* studijski boravak. U ovom je koraku objašnjeno 4,1% varijance kriterija. U drugom koraku uvrštene su varijable koje opisuju školski uspjeh te je dobiveno kako je poznavanje engleskog jezika značajno povezano s namjerom odlaska, odnosno oni učenici koji su procjenjivali svoje znanje boljim su označavali da u većoj mjeri namjeravaju otići na *Erasmus+* studijski boravak. U ovom se koraku čestina inozemnih putovanja zadržala kao značajan prediktor namjere odlaska te je sveukupno objašnjeno 8,2% varijance kriterija. U trećem koraku dodane su motivacijske komponente učenja te su se kao značajni prediktori namjere odlaska pokazali akademska samoefikasnost i cilj približavanja učenju, odnosno veći rezultat na skali samoefikasnosti i na subskali cilja približavanja učenju ukazuju na veću namjeru odlaska. U ovom su se koraku čestina inozemnih putovanja i poznavanje engleskog jezika zadržali kao značajni prediktori te je modelom objašnjeno ukupno 16,6% varijance kriterija. U posljednjem koraku analize dodani su svi pojedinačni čimbenici motivacije odlaska na *Erasmus+* studijski boravak. Rezultati ukazuju na statistički značajan doprinos čimbenika motivacije za učenjem i poboljšanjem stranog jezika, kroskulturalnog interesa te odmaka od domaćeg okruženja u objašnjenju namjere odlaska. Značajnim prediktorima iz prethodnih koraka zadržali su se poznavanje engleskog jezika i akademska samoefikasnost. Konačnim je modelom objašnjeno 36% varijance kriterija.

## **Rasprava**

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati koliko su maturanti prije upisa fakulteta upoznati s programom *Erasmus+* studijskog boravka te koji bi ih aspekti studiranja u inozemstvu najviše motivirali na odlazak. Također, istraživanjem se nastojao provjeriti model objašnjenja namjere odlaska na *Erasmus+* studijski boravak koji obuhvaća socioekonomske karakteristike učenika, njihov školski uspjeh, akademsku samoefikasnost i ciljeve postignuća te čimbenike motivacije za odlazak. Uspoređujući s do sad provedenim istraživanjima motivacije za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak, ovo je prvo takvo istraživanje u kojem su sudjelovali učenici srednje škole, a ne studenti.

Goldstein i Kim (2006) pokazali su kako je namjera odlaska na studij vani često razvijena već i prije samog početka studiranja te smo to nastojali ispitati i u ovom istraživanju. Istraživanje motivacije i namjere odlaska na *Erasmus+* studijski boravak prije upisa fakulteta bitno je i kao potencijalna odrednica odluke o izboru studija, odnosno maturanti pri odabiru mogu uzimati u obzir i mogućnosti odlaska na studijski boravak koje određeni fakultetski smjerovi nude. Također, sudjelovanje u ovom istraživanju moglo je biti poticaj na razmišljanje učenicima o želji za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak jednom kad upišu fakultet te na aktivno traženje informacija o istome. Istraživanjem smo željeli obuhvatiti što veći uzorak maturanata koji planiraju upisati fakultet. Iz tog razloga, poziv na sudjelovanje upućen je učenicima gimnazija, ali su i podaci nekoliko učenika koji su u upitniku naveli da pohađaju druge srednje škole uključeni su u analizu. Demografski podaci sudionika upućuju na značajno veći broj učenika u odnosu na učenike koji su sudjelovali u istraživanju, što je često u istraživanjima provedenim *online* (Smith, 2008).

Iz dobivenih podataka može se zaključiti kao su učenici u srednjoj školi u velikom postotku već čuli za *Erasmus+* studijski boravak te polovina njih i zna na što se on odnosi, čime je potvrđena prva postavljena istraživačka hipoteza. Ovakvi su rezultati očekivani s obzirom na to da je *Erasmus+* program doista poznat u Hrvatskoj od kad je postala jednom od programskih zemalja te da je postao gotovo sinonim za odlazak u inozemstvo. No ipak, *Erasmus+* nudi brojne aktivnosti te je bez ulaganja dodatnog truda u razumijevanje programa teško opisati na što se pojedina i odnosi. Također, s obzirom na to da se sve više studenata uključuje u *Erasmus+* studijski boravak, očekivani je nalaz da je polovina učenika označila kako poznaje nekoga tko je u njemu sudjelovao. To je vrlo važno jer isticanje iskustava sudionika *Erasmus+* studijskog boravka može pozitivno utjecati na motivaciju za odlazak (Rodríguez i sur., 2011).

Rezultati na skali multidimenzionalne motivacije za odlazak na studij u inozemstvo (MMSAS), kojom se ispituju različiti razlozi zbog kojih se studenti odlučuju prijaviti na program studija vani (Aresi, 2017) ukazuju kako bi učenike za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak najviše motiviralo poboljšanje karijernih perspektiva, odmor odnosno provođenje slobodnog vremena, učenje i poboljšanje stranog jezika te stjecanje boljeg akademskog znanja, dok bi ih najmanje motivirala očekivanja drugih. Odnosno, druga istraživačka hipoteza djelomično je potvrđena. Dobiveni rezultati djelomično se razlikuju od rezultata u ranije provedenim istraživanjima u kojima su studenti kao

najvažnije motive odlaska označavali nova iskustva, učenje novog jezika i kroskulturalni interes (Krzaklewska, 2008); nova iskustva, promjenu okoline, zanimljiv akademski program (Juvan i Lesjak, 2015); nova iskustva, osobni razvoj, učenje o drugim kulturama, upoznavanje novih ljudi (Lesjak i sur., 2015). Dobiveni nalazi mogu se objasniti u kontekstu životne faze u kojoj se maturanti trenutno nalaze. Centralna okupacija većine srednjoškolaca u drugom polugodištu četvrtog razreda jest polaganje mature i odabir fakulteta te bi zbog toga oni mogli biti više orijentirani na razmišljanje o svom karijernom razvoju i akademskim postignućima te se to moglo odraziti i u odgovorima na ovoj skali. Označavanje provođenja slobodnog vremena kao važnog razloga, karakteriziranog zabavom, avanturama i uzbuđenjem može se objasniti i uvriježenom društvenom prezentacijom *Erasmus+* studijskog boravka kao perioda “izlazaka” (Aresi i sur, 2018). Nadalje, nalaz o niskom vrednovanju očekivanja drugih može se objasniti fazom razvoja u kojoj se trenutno nalaze koja je karakterizirana željom za neovisnošću i u kojoj adolescenti često odbacuju ono što im se nameće od strane drugih (Berk, 2008). Alternativno objašnjenje jest i da su akademskim postignućem i povećanjem zapošljivosti te učenjem jezika više motivirani studenti iz siromašnijih obitelji, žene i studenti iz istočnih zemalja Europe dok je druga grupa studenata više motivirana novim iskustvom, zabavom i upoznavanjem nove kulture (Krzaklewska i Krupnik, 2008). Iako je većina sudionika (67.1%) u ovom istraživanju navela kako im je životni standard prosječan, ipak većinu uzorka čine žene te se Hrvatska može smatrati sličnom istočnim zemljama Europe pa je na dobivene rezultate mogao utjecati i taj aspekt uzorka sudionika.

Pregledom rezultata na svim čimbenicima skale multidimenzionalne motivacije za odlazak na studij u inozemstvo možemo uočiti da su svi osim čimbenika očekivanja drugih u prosjeku vrednovani kao važni ili iznimno važni, što je uobičajen nalaz u istraživanjima u kojima se motivacija ispituje tako da se procjenjuje važnost svih ponuđenih motiva na skali Likertovog tipa (Krzaklewska, 2008). Pristup koji bi mogao nadopuniti ovu vrstu skale jest zahtijevanje od sudionika da izdvoje primjerice tri razloga koja oni smatraju najvažnijima. Također, dobiveni nalazi trebaju se promatrati i u kontekstu vremenske točke u kojoj je istraživanje provedeno u odnosu na potencijalan odlazak na *Erasmus+* studijski boravak. Naime, istraživanje je provedeno prije nego što su učenici uopće donijeli odluku o odlasku na *Erasmus+* studijski boravak te se razlika u razlozima koji bi ih motivirali na odlazak u usporedbi s rezultatima istraživanja u kojima

su sudjelovali studenti koji su već na razmjenu ili su se vratili s nje može objasniti usklađivanjem motivacije sa stvarnim iskustvom razmjene potonjih.

U sklopu trećeg istraživačkog problema ispitali smo povezanost kriterijske varijable namjere odlaska na *Erasmus+* studijski boravak s različitim ispitivanim prediktorima. Ono što je važno napomenuti jest da namjera odlaska, mjerena jednom česticom, nije distribuirana normalno već negativno asimetrično. Suprotno očekivanjima, više učenika odgovorilo je kako će vjerojatno ili sigurno iskoristiti priliku za odlazak na studijski boravak. Iako su takvi odgovori poželjni u kontekstu *Erasmus+* programa, dobivena distribucija rezultata smanjuje valjanost daljnje provedenih statističkih analiza te je treba uzeti u obzir pri interpretaciji rezultata.

U istraživanju je dobiveno kako postoji statistički značajna pozitivna korelacija namjere odlaska na *Erasmus+* studijski boravak te obrazovanja oca, čestine inozemnih putovanja, prosjeka ocjena i poznavanja engleskog jezika. Ovi rezultati u skladu su s očekivanjima na temelju prošlih istraživanja (Teichler, 2002; Andrić, 2018). Veću namjeru za odlazak imaju učenici čiji otac ima viši stupanj obrazovanja, koji češće putuju u inozemstvo, imaju viši prosjek ocjena te percipiraju svoje znanje i mogućnost komunikacije na engleskom jeziku boljim. Prema Andrić (2018), roditelji koji imaju završen viši stupanj obrazovanja mogu biti svjesniji mogućih beneficija koje program može imati za njihovu djecu te ih više podupirati na sudjelovanje. Također, očevi koji su završili viši stupanj obrazovanja možda su nekada i sami sudjelovali u razmjeni te time pokazuju uzor svojoj djeci. Učenici koji češće putuju u inozemstvo zbog navike putovanja odlazak od kuće mogu smatrati manje stresnim iskustvom te je moguće da su kroz dosadašnja putovanja razvili želju za povremenim odlaskom u inozemstvo te zbog toga žele sudjelovati i u *Erasmus+* studijskom boravku. S druge strane, neke socioekonomske karakteristike nisu se pokazale kao značajni prediktori namjere odlaska, iako je to bilo očekivano. To su životni standard obitelji i veličina mjesta stanovanja. Moguće objašnjenje takvih nalaza je da zapravo ne postoje velike razlike između životnog standarda sudionika, a i ako postoje, učenici ih ne percipiraju kao barijeru za odlazak jer smatraju da je *Erasmus* stipendija dovoljna kako bi pokrila troškove života za vrijeme studijskog boravka. Alternativno objašnjenje može biti i nalaz da su viša prosječna primanja (koja dijelom određuju standard života) prediktor odlaska na razmjenu u državama s višim nacionalnim prosječnim primanjima dok taj obrazac nije prisutan kod

ispitanika iz siromašnijih država (Souto-Otero i McCoshan, 2006). Iako neki učenici dolaze iz manjih mjesta, a neki iz većih gradova, moguće je da su ipak sličniji jedni drugima te ionako svi pohađaju srednje škole koje se nalaze u većim mjestima. Što se tiče školskog uspjeha, moguće je da učenici koji imaju niži prosjek ocjena i procjenjuju svoje znanje i mogućnost komunikacije na engleskom jeziku lošijim smatraju to barijerom za odlazak te stoga izražavaju manju namjeru odlaska ili općenito nisu zainteresirani za akademske aspekte. Također, statistički značajni prediktori namjere odlaska su akademska samoeфикаsnost, cilj približavanja učenju i cilj izbjegavanja rada. Veću namjeru za odlazak imaju učenici koji postižu više rezultate na skali akademske samoeфикаsnosti, više rezultate na subskali cilja približavanja učenju te niže rezultate na subskali cilja izbjegavanja rada. Ovi rezultati također su u skladu s očekivanjima. Učenici koji percipiraju sebe kao uspješnima u akademskom kontekstu, koji žele naučiti nove i zanimljive stvari te napredovati u stečenim vještinama, koji ulažu svoje vrijeme u izvršavanje školskih obaveza i trude se povrh onoga što se od njih očekuje imaju veću namjeru odlaska na *Erasmus+* studijski boravak, što je i razumljivo jer studijski boravak objedinjuje sve te karakteristike. Nadalje, svi čimbenici na skali multidimenzionalne motivacije za studij u inozemstvu statistički su značajno povezani s namjerom odlaska. Stoga veću namjeru odlaska imaju oni učenici koji su više motivirani osobnim razvojem, stjecanjem boljeg akademskog znanja, očekivanjima drugih, učenjem i poboljšanjem znanja stranog jezika, upoznavanjem stranih ljudi i kultura, odmakom od domaćeg okruženja, boljim karijernim izgledima, potragom za neovisnošću i aktivnostima koje se odnose na odmor i provođenje slobodnog vremena. Ovaj je nalaz također smislen jer svi navedeni čimbenici zapravo odražavaju aspekte *Erasmus+* studijskog boravka.

Kako bismo objasnili namjeru odlaska na *Erasmus+* studijski boravak proveli smo hijerarhijsku regresijsku analizu, dodajući prediktore od distalnih prema proksimalnima. U prvom koraku u model su dodane socioekonomske karakteristike. One su odabrane u prvom koraku jer su većinom stabilne i vjerojatno će ostati jednake i za vrijeme trajanja studija te ne ovise u velikoj mjeri o učeniku, a najmanje su povezane s namjerom odlaska. U drugom koraku dodani su prosjek ocjena i procjena poznavanja i mogućnosti komunikacije na engleskom jeziku. Oni su odabrani u ovom koraku jer su u odnosu na preostale varijable stvarni pokazatelji školskog uspjeha te se također ne očekuje velika promjena u njihovoj vrijednosti za vrijeme studiranja, a u manjoj su mjeri

povezani s kriterijem od preostalih prediktora. Procjena poznavanja engleskog jezika ispitivana je zato što studenti često navode kako je nepoznavanje jezika značajna barijera za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak (Souto-Otero i sur., 2013), te je važnija od nekog drugog pokazatelja znanja jezika, primjerice školske ocjene. U sljedećem koraku dodane su varijable akademska samoeфикаsnost i ciljevi postignuća, koje se i dalje odnose na akademsko postignuće, ali su i relativno promjenjive s obzirom na akademski kontekst, te više koreliraju s namjerom odlaska. U posljednjem su koraku dodani čimbenici motivacije koji se direktno odnose na odlazak na studij vani i koji najviše koreliraju s prediktorom. Sveukupnim modelom objašnjeno je 36% varijance kriterija, a objašnjenju značajno pridonose prediktori poznavanje engleskog jezika i akademska samoeфикаsnost te motivacija za poboljšanjem stranog jezika, kroskulturalni interes i odmak od domaćeg okruženja. Najveći pojedinačni doprinos imaju čimbenici motivacije za odlazak; kroskulturalni interes i odmak od domaćeg okruženja. Prema modelu, namjeru odlaska na *Erasmus+* studijski boravak imat će učenici koji percipiraju svoje poznavanje i mogućnost komunikacije za engleskom jeziku boljim te postižu više rezultate na skali akademske samoeфикаsnosti i kojima bi važni razlozi za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak bili kroskulturalni interes i odmak od domaćeg okruženja, a manje važan ili nevažan čimbenik poboljšanje stranog jezika. Dobiveni rezultati ukazuju na djelomičnu potvrđenost postavljene istraživačke hipoteze. Ovim modelom objašnjena je tek trećina varijance kriterija te bi u budućim istraživanjima trebalo ispitati doprinos i nekih drugih prediktora namjere odlaska na *Erasmus+* studijski boravak.

Neravnomjerna raspodjela sudionika prema spolu mogla je utjecati na dobivene rezultate. S obzirom na to da je u ovom istraživanju sudjelovalo više žena, a i više žena odlazi na *Erasmus+* studijski boravak, sustavno se manje zna o upoznatosti, namjeri odlaska i motivaciji muškaraca vezano za isti te bi se buduća istraživanja mogla fokusirati isključivo na taj dio populacije jer je moguće da se razlikuju od žena prema navedenim varijablama. Osim distribucije sudionika prema spolu, *online* provedena istraživanja imaju još neke metodološke nedostatke kao što je relativna nemogućnost kontrole tko sudjeluje u istraživanju i okruženja u kojem sudionici ispunjavaju upitnik. Možemo pretpostaviti da su neki učenici upitnik ispunjavali jer su zamoljeni od strane svojih nastavnika dok su neki poziv na istraživanje vidjeli na društvenim mrežama te su oni vjerojatno imali i različitu motivaciju za ispunjavanje. Također, na kraju upitnika gdje je



bilo ostavljeno prostora da sudionici napišu još nešto što smatraju bitnim, a nije uključeno u istraživanje, sudionici su navodili i da im je puno pitanja bilo slično te da im je sam upitnik bio predug te je stoga moguće da su i neki sudionici odustali tijekom ispunjavanja te bi se skraćivanjem upitnika u budućim istraživanjima možda povećao broj sudionika. Također, s obzirom na to da su ispitivane varijable povezane sa školskim uspjehom i akademskim kontekstom koji je učenicima važan, na rezultate je mogla utjecati i naklonost prema davanju socijalno poželjnih odgovora. Važno je napomenuti i kako je istraživanje provedeno tijekom globalne pandemije koronavirusa te je taj kontekst također mogao utjecati na rezultate istraživanja s obzirom na to da je pandemija imala velik utjecaj na inozemna putovanja.

Iako su u istraživanju prisutni metodološki nedostaci, ono ipak ima neke praktične implikacije. Prethodna upoznatost i razlozi koji motiviraju učenike odnosno buduće studente za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak bitne su polazne točke u osmišljanju i provođenju programa za privlačenje, poticanje i informiranje o istome i stoga ih je važno istraživati. Privući što više studenata za prijavu na *Erasmus+* studijski boravak bitno je iz više razloga. Jedan je taj što novi *Erasmus+* program omogućuje više mjesta na stranim sveučilištima i više osiguranih sredstava za dodjelu stipendija (European Commission, 2021) te je cilj da se ona i popune. Drugi razlog su i brojni benefiti koje studenti ostvaruju odlaskom na razmjenu poput razvoja kompetencija, poboljšanja izgleda za dobivanje posla, bolje prilagodbe i suočavanja s novim situacijama, upoznavanja sebe, povećanja otvorenosti i znatiželje, boljih analitičkih vještina i kritičkog razmišljanja (AMPEU, 2017). Također, sudjelovanje u *Erasmus+* studijskom boravku moglo bi biti rješenje za izjednačenje nekih razlika između vještina koje studenti stječu na fakultetima i vještina koje poslodavci traže (Brandenburg, Taboadela i Vancea, 2015). S obzirom na to da se pokazalo kako su učenicima bitni gotovo svi čimbenici motivacije za odlazak, bilo bi dobro u predstavljanje programa i uključiti sve njih. Motivi učenika mogu ukazivati i na potrebu mijenjanja samog sadržaja studijskog boravka, odnosno implementiranja različitih aktivnosti u njegov program. Nadalje, karakteristike koje su povezane s namjerom odlaska na *Erasmus+* studijski boravak, kao što su osobna procjena poznavanja engleskog jezika i akademska samoeфикаsnost, upućuju na to koje karakteristike kod učenika i studenata treba osnaživati i na koje se skupine pri predstavljanju *Erasmus+* studijskog boravka usmjeriti.

Razlozi koji privlače studente na odlazak će se tijekom studija mijenjati te rezultati ovog istraživanja više upućuju na to kako predstaviti program na prvoj godini studija. Buduća bi se istraživanja mogla fokusirati na studente na višim godinama studija. Također, kako istraživanja provedena tijekom ili nakon odlaska na *Erasmus+* studijski boravak sugeriraju provođenje istih prije odlaska, bilo bi zanimljivo provjeriti kako se varijable ispitivane u ovom istraživanju mijenjaju tijekom i nakon odlaska na studijski boravak. Nadalje, neki sudionici su komentirali kako je u istraživanje moglo biti uključeno i pitanje o državama u koje bi studenti željeli otići te bi se i taj podatak mogao uvrstiti u buduća istraživanja. Zaključno, rezultati pokazuju kako su učenici već dosta upoznati s *Erasmus+* studijskim boravkom i motivirani aspektima koje on obuhvaća te ukazuju na to kako je moguće da postoje neke barijere između početne motivacije i namjere odlaska na *Erasmus+* studijski boravak te same prijave na program te bi i njih također trebalo ispitati u budućim istraživanjima. Neki od komentara učenika čak su upućivali na to kako bi željeli da im u školi bude održano predavanje i upute za prijavu na *Erasmus+* studijski boravak te kako bi voljeli čuti više informacija od svojih profesora o postojećim programima u njihovoj školi te bi to trebalo i poticati.

## **Zaključak**

Maturanti su upoznati s pojmom *Erasmus+* studijskog boravka te djelomično znaju i na što se on odnosi. Razloge koji bi ih mogli motivirati na odlazak procjenjuju osobno važnima ili izrazito važnima. Ti razlozi su: osobni razvoj, bolje akademsko znanje, učenje i poboljšanje stranog jezika, kros-kulturalni interes, odmak od domaćeg okruženja, karijerne perspektive, potraga za neovisnošću i odmor/slobodno vrijeme. Jedini razlog koji označuju manje važnim su očekivanja drugih. Više od 50% sudionika u ovom istraživanju označilo je kako vjerojatno ili sigurno namjerava iskoristi priliku odlaska na *Erasmus+* studijski boravak tijekom studiranja. Generalna namjera odlaska pozitivno je povezana s obrazovnim statusom oca, čestinom inozemnih putovanja, prosjekom ocjena te procjenom znanja i mogućnosti komunikacije na engleskom jeziku, samoprocjenom akademske samoefikasnosti i ciljem približavanja učenju te negativno s ciljem izbjegavanja rada. Također, namjera odlaska pozitivno je povezana sa svim čimbenicima multidimenzionalne skale motivacije za studij u inozemstvu. Regresijskim

modelom korištenim u istraživanju objašnjeno je 36% varijance namjere odlaska na *Erasmus+* studijski boravak te su prediktori koji statistički značajno pridonose objašnjenju poznavanje engleskog jezika i akademska samoefikasnost te motivacija za poboljšanjem stranog jezika, kroskulturalni interes i odmak od domaćeg okruženja. Zaključno, provedenim istraživanjem utvrđena je upoznatost i odrednice motivacije učenika za odlazak na *Erasmus+* studijski boravak. Objašnjen je tek dio varijance namjere odlaska te bi se buduća istraživanja trebala usmjeriti na ostale varijable koje mogu pridonijeti njenom objašnjenju.

## Literatura

- Agencija za mobilnost i programe Europske Unije (2017). Rezultati analize izvješća sudionika mobilnosti - Erasmus+ Ključna aktivnost 1. Odjel za koordinaciju i osiguranje kvalitete programa Erasmus+ u Zagrebu. [https://www.mobilnost.hr/cms\\_files/2017/12/1513240330\\_izvjestaj-analiza-izvjesca-sudionika-mobilnosti-za-objavu.pdf](https://www.mobilnost.hr/cms_files/2017/12/1513240330_izvjestaj-analiza-izvjesca-sudionika-mobilnosti-za-objavu.pdf)
- Agencija za mobilnost i programe Europske Unije (2021). Erasmus+. [AMPEU - Erasmus+ \(mobilnost.hr\)](https://www.mobilnost.hr/)
- Anderson, P.H. i Lawton, L. (2015). The MSA: An Instrument for Measuring Motivation to Study Abroad. *The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 26, 53-67. <https://doi.org/10.36366/frontiers.v26i1.357>
- Aresi, G., Alfieri, S., Lanz, M., Marta, E., i Moore, S. (2017). Development and validation of a Multidimensional Motivations to Study Abroad Scale (MMSAS) among European Credit Mobility Students. *International Journal of Intercultural Relations*, 63, 128-134. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2017.10.004>
- Aresi, G., Fattori, F., Pozzi, M., i Moore, S. C. (2018). I am going to make the most out of it! Italian university Credit Mobility Students' social representations of alcohol use during study abroad experiences. *Journal of Health Psychology*, 23(13), 1649-1658. <https://doi.org/10.1177/1359105316666658>
- Beerkens, M., Souto-Otero, M., de Wit, H. i Huisman, J. (2016). Similar students and different countries? An analysis of the barriers and drivers for Erasmus participation in seven countries. *Journal of Studies in International Education*, 20(2), 184-204. <https://doi.org/10.1177/1028315315595703>
- Bejo, N. (2017) *Utjecaj stečenog iskustva putem studentskih praksi u inozemstvu na zapošljavanje u Splitsko-dalmatinskoj županiji*. Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:896125>
- Berk E. L. (2008). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Naklada slap.
- Brandenburg U., Taboadela O. i Vancea M. (2015). Mobility Matters: the ERASMUS Impact Study. *International Higher Education*, 82, 5-7. <https://doi.org/10.6017/ihe.2015.82.8863>
- Brewer, E. (1983). Motivation for International Exchange. Paper presented at the 35th Annual Conference of the National Association for Foreign Student Affairs. [ERIC - ED234616 - Motivation for International Exchange., 1983-May](https://eric.ed.gov/?id=ED234616)
- Breznik K, i Skrbinjek V. (2019). Erasmus student mobility flows. *European Journal of Education*, 55, 105– 117. <https://doi.org/10.1111/ejed.12379>
- Daly, A. (2011). Determinants of participating in Australian university student exchange programmes. *Journal of Research in International Education*, 10(1), 58–70. <https://doi.org/10.1177/1475240910394979>

- Dragun A. i Relja R. (2006). Akademska mobilnost studenata: Stavovi studenata Ekonomskog fakulteta u Splitu. *Revija za sociologiju*, 37(2), 63-76. <https://hrcak.srce.hr/13266>
- Elliot, A. J. i McGregor, H. A. (2001). A 2×2 achievement goal framework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(3), 501-519. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.80.3.501>
- European Commission (EC) (2022). Erasmus+ List of Higher Education Institutions Holding an ECHE. [accruited-heis-erasmus-2021-2027-jul22\\_en\\_0.xlsx \(live.com\)](https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/programme-guide_en)
- European Commission (EC) (2021). Erasmus+ Programme Guide. [https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/programme-guide\\_en](https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/programme-guide_en)
- European Commission (EC) (2020). Erasmus+ Annual Report 2019. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/651849>
- Grabher, A., Wejwar, P., Unger, M. i Terzieva, B. (2014). *Student mobility in the EHEA. Underrepresentation in student credit mobility and imbalances in degree mobility.* Research Report. Institute for Advanced Studies.
- Goldstein, S.B., & Kim, R.I. (2006). Predictors of US college students' participation in study abroad programs: A longitudinal study. *International Journal of Intercultural Relations*, 30(4), 507–521. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.ijintrel.2005.10.001>
- Juvan, E. i Lesjak, M. (2015). Erasmus Exchange Program: Opportunity for professional growth or sponsored vacations? *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 23(2), 23-29. <https://doi.org/10.1080/10963758.2011.10697003>.
- Kamenov L. (2020), *Stavovi studenata prema nastavi na daljinu*. Neobjavljeni diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:908415>
- Kasaić, M. (2017). *Akademska samoeфикаsnost, ciljevi postignuća i lokus kontrole kao prediktori zadovoljstva studijem*. Neobjavljeni diplomski rad. Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:111:038224>
- Kelo, M., Teichler, U. i Wächter, B. (2006). *EURODATA: Student mobility in European higher education*. Lemmens.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling (3. izdanje)*. Guilford.
- Krzaklewska, E. (2008). Why Study Abroad? – An Analysis of Erasmus Students' Motivations. *Students, Staff and Academic Mobility in Higher Education*, Cambridge Scholars Press.

- Krzaklewska, E. i Krupnik, S. (2008). The Role of the Erasmus Programme in Enhancing Intercultural Dialogue. Presentation of the Results from the Erasmus Student Network Survey 2007. Proceedings of the 4th International Barcelona Conference on Higher Education, *Vol. 6. Higher education for intercultural dialogue and multiculturalism*. GUNI.
- Lesjak, M., Juvan, E., Ineson, E. M., Yap, M. H. T. i Axelsson, E. P. (2015). Erasmus student motivation: Why and where to go? *Higher Education*, 70(5), 845-865. <https://doi.org/10.1007/s10734-015-9871-0>
- Lesjak, D. i Anussornnitisarn, P. (2017). Internationalisation - Professors' mobility and teaching in foreign languages in Slovenian higher education. *International Journal of Innovating and Learning*, 22(3), 340–352. <https://doi.org/10.1504/IJIL.2017.086734>
- Li, M., Olson, J. E., i Frieze, I. H. (2013). Students' Study Abroad Plans: the Influence of Motivational and Personality Factors. *Frontiers. The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 23, 73- 89. <https://doi.org/10.36366/frontiers.v23i1.330>
- Lončarić, D. (2014). *Motivacija i strategije samoregulacije učenja: teorija, mjerenje i primjena*. Učiteljski fakultet u Rijeci.
- Mazzarol, T., i Soutar, G. N. (2002). Push-pull factors influencing international student destination choice. *International Journal of Educational Management*, 16(2), 82–90. <http://dx.doi.org/10.1108/09513540210418403>.
- Murphy-Lejeune, E. (2002). *Student Mobility and Narrative in Europe*. The New Strangers. Routledge.
- Pokasić K., Zergollern-Miletić L. i Nemet B. (2019). Erasmus + as an Instrument of Encouraging International Cooperation. *Croatian Journal of Education*, 21(2), 539-566. <https://doi.org/10.15516/cje.v21i2.3230>
- Rodríguez, C., Bustillo, R. i Mariel, P. (2011). The determinants of international student mobility flows: an empirical study on the Erasmus programme. *Higher Education*, 62(4), 413-430. <https://doi.org/10.1007/s10734-010-9396-5>
- Safakli, O. i Ihemeje O. (2015). Motivation of Students Studying Abroad: Case of Foreign Students in European University of Lefke (Eul). *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, 4(4), 1-10. <https://doi.org/10.6007/IJARPED/v4-i4/1863>
- Serafin, J. i Garcia, P. (2019). Erasmus University Students Motivation and Segments: The Case of Universitat Politècnica de València, Spain. *Journal of Educational and Social Research*, 9(2), 72-82. <https://doi.org/10.2478/jesr-2019-0015>
- Smith, W. G. (2008). *Does gender influence online survey participation?: A record linkage analysis of university faculty online survey response behavior*. San Jose State University.

- Souto-Otero, M., i McCoshan, A. (2006). *Survey of the socio-economic background of ERASMUS students*. ECOTEC Research and Consulting Limited.
- Souto-Otero, M., Huisman, J., Beerkens, M., de Win, H. i Vujic, S. (2013). Barriers to international student mobility: evidence from the Erasmus program. *Educational Researcher*, 42(2), 70-77. <http://dx.doi.org/10.3102/0013189X12466696>
- Sveučilište u Zagrebu (2017). Pravilnik o međunarodnoj mobilnosti. [Pravilnik o međunarodnoj mobilnosti 2017.pdf \(unizg.hr\)](http://www.unizg.hr/pravilnik-o-medunarodnoj-mobilnosti-2017.pdf)
- Teichler, U. (2002). *ERASMUS in the SOCRATES Programme. Findings of an Evaluation Study. ACA Papers on International Cooperation in Education*. Lemmens.
- Teichler, U. (2004). Temporary study abroad: the life of ERASMUS students. *European Journal of Education*, 39(4), 395-408. <https://doi.org/10.1111/j.1465-3435.2004.00193.x>
- Teichler, U. (2009). Internationalization of higher education: European experiences. *Asia Pacific Education Review*, 10(9), 93–106. <http://dx.doi.org/10.1007/s12564-009-9002-7>
- Von der Leyen, Ursula (2020, 7. listopada) Twitter objava. <https://twitter.com/vonderleyen/status/1313881999065714689?s=20>
- Vusio D. (2017) *Mrežna analiza mobilnosti hrvatskih visokih učilišta u okviru programa Erasmus+*. Neobjavljeni diplomski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

## **Prilog A**

Prijevod skale multidimenzionalne motivacije za odlazak na studij u inozemstvo (MMSAS, Multidimensional Motivations to Study Abroad Scale) na hrvatski jezik.

Uputa: Razmisli o mogućim razlozima koji bi te mogli motivirati da odeš na Erasmus+ studijski boravak i koliko je svaki od navedenih motiva tebi osobno važan. Odgovori označavanjem broja kraj tvrdnje.

Brojevi znače: 1= uopće mi nije važan, 2= uglavnom mi nije važan, 3= osrednje mi je važan, 4= uglavnom mi je važan, 5= iznimno mi je važan

### *Osobni razvoj*

1. Bolje upoznati samoga/samu sebe
2. Naučiti više o samome/samoj sebi
3. Potaknuti samoga/samu sebe na osobnu promjenu

### *Bolje akademsko znanje*

4. Iskusiti višu akademsku razinu
5. Dobiti bolje fakultetsko obrazovanje
6. Prilika za nastavak studiranja na višem obrazovnom stupnju

### *Očekivanja drugih*

7. Drugi (obitelj i prijatelji) očekuju od mene da odem na Erasmus+ studijski boravak
8. Drugi (obitelj i prijatelji) me nagovaraju/potiču da odem na Erasmus+ studijski boravak
9. Kako bi drugi (obitelj i prijatelji) bili ponosni na mene (ako odem na Erasmus+ studijski boravak)

### *Učenje i poboljšanje stranog jezika*

10. Naučiti ili unaprijediti znanje jezika koji se govori u državi u kojoj bih boravio/la
11. Jezik koji se govori u državi u kojoj bih boravio/la je koristan



12. Naučiti ili unaprijediti neki strani jezik

*Kros-kulturalni interes*

13. Upoznati ljude iz raznih stranih država

14. Imati kontakt sa stanovnicima stranih država

15. Upoznati nove ljude

*Odmak od domaćeg okruženja*

16. Napraviti pauzu od svog uobičajenog okruženja

17. Napraviti pauzu od svog uobičajenog načina života

18. Pobjeći od svakodnevnice

*Karijerne perspektive*

19. Unaprijediti karijerne izglede

20. Povećati šanse za zapošljavanje

21. Proširiti karijerne mogućnosti

*Potruga za neovisnošću*

22. Steći samostalnost

23. Imati više slobode

24. Živjeti odvojeno od svoje obitelji

*Odmor/slobodno vrijeme*

25. Otići na avanturu

26. Imati uzbudljive doživljaje/iskustva

27. Zabaviti se